

Correctievoorschrift VWO

2009

tijdvak 1

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 63 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Gemeentelijke herindeling rondom Oldambtmeer

1 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- de bevolking in de regio (rond het Oldambtmeer) zal toenemen / er meer koopkrachtige bewoners komen 1
- waardoor voorzieningen in de betrokken gemeenten (met name Winschoten) een groter draagvlak krijgen / waardoor voorzieningen van een hogere orde rendabel worden 1

2 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste veranderingen zijn:

- De (mate van) stedelijkheid neemt toe / er komen nieuwe woningen bij.
- Er komen nieuwe natuurgebieden bij.
- Er wordt nieuwe infrastructuur aangelegd.
- Er verdwijnt een aantal wegen.

per juiste verandering 1

3 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste argumentatie zijn:

- Het nieuwe recreatiegebied zou anders in drie gemeenten komen te liggen 1
 - en daardoor zou onnodig veel overleg en afstemming voor een gemeenschappelijk beleid nodig zijn 1
- of
- Het nieuwe recreatiegebied komt dan geheel in één gemeente te liggen 1
 - waardoor het beleid omtrent dit gebied efficiënt gevoerd kan worden 1

Opgave 2 – Nomadische leefwijze van de Tuareg steeds meer onder druk

4 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste gebiedskenmerken zijn:

- Het was voornamelijk woestijngebied.
- Het was een gebied met weinig toen bekende natuurlijke hulpbronnen.
- Het was een gebied met een geringe bevolkingsdichtheid.
- Het gebied heeft nauwelijks landschappelijke elementen die een barrière vormen, zoals bergketens of rivieren.

per juist gebiedskenmerk 1

5 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste redenering zijn:

- De trek van de Tuareg naar het zuiden veroorzaakt in droge tijden nog meer schaarste van landbouwgrond en water 1
 - waardoor er strijd om grond / om water kan ontstaan tussen de nomadische Tuareg en de sedentaire / akkerbouwbedrijvende bevolking 1
- of
- In dat deel leven naast de Tuareg ook andere volken (sedentaire akkerbouwers) 1
 - waardoor bij droogte strijd kan ontstaan tussen deze volken en de Tuareg om de beschikbare grond / het beschikbare water 1
- of
- In dat deel wordt (steeds) meer grond (en water) in gebruik genomen door sedentaire akkerbouwers 1
 - waardoor in geval van droogte strijd kan ontstaan tussen de akkerbouwers en de Tuareg om de schaarse grond / het schaarse water 1

6 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- de Tuareg een nomadische leefwijze hebben 1
- waardoor ze dan in hun leefwijze zouden worden gehinderd door staatsgrenzen 1

7 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste redenen zijn:

- Regeringen zijn bang dat als aan de Tuareg autonomie wordt verleend, andere volken ook meer autonomie zullen eisen.
- Regeringen zijn bang voor verlies van macht.

per juiste reden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 – De Portugese schoenenindustrie

8	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • ja 	0
	Uit de motivering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • in Noord-Portugal zich meer dan 90 procent van alle schoenenindustrie bevindt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • in Noord-Portugal zich meer dan 90 procent van alle werknemers in de schoenenindustrie bevindt 	1
9	maximumscore 2	
	Voorbeelden van juiste argumenten vóór zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> – Door de verplaatsing heeft de Europese schoenenindustrie meer kansen in de concurrentiestrijd met de Aziatische schoenenfabrikanten. – De regionale ongelijkheid in Europa zal kleiner worden. – De werkgelegenheid komt nu ten goede aan gebieden in Europa waar de economische situatie slechter is. 	
	per juist argument	1
10	maximumscore 1	
	Een voorbeeld van een juiste reden is:	
	Door importheffingen op Aziatische schoenen zijn er meer kansen voor de Portugese schoenenindustrie om haar schoenen op de Europese markt te verkopen.	
11	maximumscore 2	
	Uit de redenering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • Chinese en Vietnamese schoenenfabrieken in de EEZ produceren voor de Europese markt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • door importheffingen hun producten duurder worden 	1

Migratie en mobiliteit

Opgave 4 – Migranten uit Afrika

12	maximumscore 2	
	Uit de redenering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • de zuidelijke route een tussenliggende mogelijkheid (intervening opportunity) is om naar Europa te gaan 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • omdat de transporteerbaarheid (transferability) naar de Canarische Eilanden (Spanje) behoorlijk goed is 	1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 2 Uit de argumentatie moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • illegale migranten na een gelukke oversteeek belanden in het Schengengebied / in de EU waar zij vrij kunnen reizen • maar de Nederlandse overheid wil ongelimiteerde toegang tot Nederland voorkomen 	1 1
14	maximumscore 1 Voorbeelden van een juist argument vóór het voorstel van Sarkozy zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> – Op deze manier kunnen beter opgeleide mensen uit Afrika zich in Europa verder ontwikkelen (en dat is niet alleen goed voor Europa maar na terugkeer naar hun geboorteland zal ook dat land daar profijt van hebben). – Op deze manier kunnen de Afrikaanse migranten meer participeren in de Europese samenlevingen. 	
15	maximumscore 1 Een voorbeeld van een juist argument tégen het voorstel van Sarkozy is: Op deze manier zullen de hoogst opgeleide Afrikanen wel eens in grote aantallen naar de EU kunnen vertrekken, wat leidt tot braindrain in Afrika.	

Opgave 5 – Migratie in de vier grote steden

- 16** maximumscore 1
–55.000

Opmerking
Elk ander getal is 0 punten.

- 17** maximumscore 3
Voorbeelden van juiste demografische oorzaken zijn:
- daling van de immigratie van niet-westerse allochtonen
 - stijging van immigratie van westerse allochtonen
 - suburbanisatie van niet-westerse allochtonen
 - daling geboortecijfer bij niet-westerse allochtonen
 - stijging van geboortecijfer bij westerse allochtonen en/of autochtonen
 - minder suburbanisatie van autochtonen
 - de terugkeer naar de stad van autochtonen

per juiste demografische oorzaak 1

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste pullfactoren zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er zijn goedkope woningen beschikbaar. – Er zijn specifieke voorzieningen beschikbaar. – Er zijn familieleden en landgenoten aanwezig. <p>per juiste pullfactor</p>	1
19	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • A: studiemogelijkheden in de vier grote steden • B: betere huisvesting / betere banen en/of hoger inkomen elders / andere levensfase / mensen met jonge kinderen willen vaak liever niet in een grote stad wonen 	1 1

Opgave 6 – Het Randstadspoor

20	<p>maximumscore 1</p> <p>de toegenomen afstand tussen wonen en werken</p>	
21	<p>maximumscore 2</p> <p>Een voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Randstadspoor heeft een hoge gebruikswaarde omdat de treinen snel, comfortabel en frequent rijden • Vervoer per trein kent een hoge toekomstwaarde omdat het de duurzaamheid ten goede komt 	1 1
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Er mogen alleen punten worden toegekend als het begrip in de juiste context is gebruikt.</i></p>	
22	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit de redenering moet blijken dat</p> <ul style="list-style-type: none"> • het Randstadspoor een deel van de lokale en regionale automobilisten uit hun auto zal halen • waardoor het minder druk wordt op de autosnelwegen rond de stad Utrecht (en het verkeer op de doorgaande oost-west route sneller kan rijden) 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Actieve aarde

Opgave 7 – De veranderingen van het Ertsgebergte in de loop van de geologische geschiedenis

23	maximumscore 3	
	Uit de beschrijving moet blijken dat	
	• het landschap toen een laaggelegen moeras / veengebied / rivierdelta was	1
	• het klimaat toen warm	1
	• en vochtig was	1
24	maximumscore 1	
	slenk	
25	maximumscore 2	
	Uit de uitleg moet blijken dat	
	• door opstijgend magma de aardkorst daar werd uitgerekt (oorzaak)	1
	• waardoor breuken ontstonden (met vulkanisme als gevolg) (gevolg)	1
26	maximumscore 2	
	Uit de uitleg moet blijken dat	
	• het hoogteverschil tussen horst en slenk de stroomsnelheid van de rivieren deed toenemen (oorzaak)	1
	• waardoor de eroderende werking van de rivieren groter werd (gevolg)	1
27	maximumscore 3	
	• metamorf gesteente	1
	De juiste oorzaken zijn:	
	• toename van de druk	1
	• toename van de temperatuur	1

Opgave 8 – Vulkanisme

28 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste eigenschappen zijn:

- Het magma is stroperig / bevat verhoudingsgewijs veel silicaat / is zuur.
- Het magma bevat verhoudingsgewijs veel waterdamp of andere gassen.

per juiste eigenschap

1

29 maximumscore 1

de toename van de bevolking in de buurt van vulkanen

30 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste redenen zijn:

- bevolking is minder afhankelijk van lokaal voedsel
- verbetering van het wegennet / infrastructuur
- snellere en betere internationale hulp
- verbetering van vervoermiddelen
- aanwezigheid van rampenplannen
- verbetering van communicatiemiddelen

per juiste reden

1

31 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- vulkanische as afkoeling van de atmosfeer veroorzaakt
- terwijl de uitgestoten gassen de atmosfeer opwarmen

1

1

Opgave 9 – Klimaatverandering door de mens?

32 maximumscore 2

- pollenanalyse / palynologie
- C₁₄-methode

per juiste methode

1

33 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste oorzaken van de temperatuurdaling in de periode 1945-1976 zijn:

- extra activiteit van vulkanisme
- verandering van de zonneactiviteit of stabilisatie

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

34 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist argument is:

Op langere termijn is er een stijgende trend van de temperatuur.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

bron 1	vrij naar: agenda vitaal platteland 2007, ministerie van LNV, www.detweedegemeentevangroningen.nl , www.blauwestad.nl
bron 2 en 3	bron: Cito
bron 4	vrij naar: http://www.monde-diplomatique.fr
bron 5	vrij naar: the world factbook https://www.cia.gov/library/publications
bron 6	bron: Cito
bron 7 en 8	vrij naar: Geographische Rundschau 57, nummer 12, 2005
bron 9	vrij naar: ANP, 23 februari 2006
bron 10	vrij naar: NRC Handelsblad, 23 januari 2006
bron 11	vrij naar: Geografische Rundschau 57, nummer 12, 2005
bron 12 en 13	vrij naar: NRC Handelsblad, 11 juli 2006
bron 14 en 15	vrij naar: Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2006; grote steden in demografisch perspectief
bron 16	vrij naar: http://www.passewaaij.nl
bron 17	vrij naar: www.randstadspoor.nl
bron 18	vrij naar: Wagenbreth, O. en W. Steiner, Geologische Streifzüge, Leipzig, 1990 en vrij naar: http://home.arcor.de/rn.ar/erzgebirge/landkarte
bron 19	vrij naar: Tingley J.V. e.a., Geologic Tours in the Las Vegas Area, Nevada Bureau of Mines and Geology, University of Nevada, Reno, 2001
bron 20	vrij naar: Professor Gareth Davis, inaugurele rede over vulkanisme en het risico voor de mensheid, gehouden op de Vrije Universiteit Amsterdam op 13 juni 2005. Deze rede is gepubliceerd in het tijdschrift Gea, juni 2006
bron 21	vrij naar: enkele citaten van een artikel gepubliceerd op de website van Vrij Nederland http://www.vn.nl
bron 22	bron: Cito